

NYA

KUSTBON

Prenumerationspris:

 $\frac{1}{1}$ år Ekr. 2:—
 $\frac{1}{2}$ " " 1:—

Estlandssvensk tidning

Utgivare och redaktör: N. Blees, Rütli 9, Tallinn

Pren. pris till utlandet:

 $\frac{1}{1}$ år Ekr. 3:—
 $\frac{1}{2}$ " " 1:50

Våra kulturintressen.

Alldeles säkert har många av „Nya Kustbons“ läsare med vemod konstaterat, att kulturfrågorna icke mera i samma mån intressera vår estlands-svenska allmänhet som för ett antal år sedan. Man behöver bara bläddra i „Kustbons“ gamla årgångar från 1925, 1926 och något år framåt — för att nu icke gå längre tillbaka — för att övertygas därom. Det var liv och lust och — enighet! De ständigt återkommande teafnarna i Tallinn samt festerna litet var i bygderna vittnade om en uppmuntrande arbetslust och oförfalskad ungdomsglädje, i vilken även de gamla ofta utan tvekan instämde. Mången har kommit och påmint mig att man oändligt saknar allt det där. Och sannerligen: sakna vi icke alla det?!

Under de 17 år Estland existerat som självständig stat ha vi kommit ett bra stycke framåt. Vi arbetade intensivt och målmedvetet för att få en folkhögskola till stånd, och vi ha också sett den födas och utvecklas. Våra svenska folkskolor — 20 till antalet — gjorde oss till att börja med mycket huvudbry, ty vi saknade kompetenta lärarkrafter. Men den bristen avhjälpes genom kraftiga åtgärder att utbilda estlands-svenska ynglingar och även flickor i utlandet. Huru jublade icke „Farbror Svenske“ i „Kustbon“ då de första nybakade lärarkandidaterna återvände från Nykarleby. Han såg en ny tidrandas. Allt skul-

le bli nytt. De unga skulle taga vid med friska krafter där de gamla slutat. En ny vår hade kommit i estlands-svenskarnas kulturliv. — Vi började tidigt nog även drömma om ett svenskspråkigt läroverk — det högsta målet för vår strävan. Med en god estlandsväns och sedan många andra vänners hjälp med för resten i fortsättningen ha vi även sett denna vår högsta dröm förverkligad. Gymnasiet har i höst börjat sitt femte. läsår och nu har — sedan skolstadgan reformerats — även mellanskolan öppnats. Och längre kunna vi estlands-svenskar knappast komma. Men då vi nu på sätt och vis nått målet för våra strävanden har det liksom blivit ett slags stagnation; något saknas som förr fanns — den inre glöden och den sprudlande ungdoms- och arbetsglädjen är inom leden icke densamma som för t. ex. 10 år sedan. Den har fått ge vika för annat, som på långt när icke kan ersätta den bortblåsta värmen inom den gemensamma och eniga fronten bland ung och gammal. Vad kan då vara orsaken därtill? Kanske vi estlands-svenskar ännu icke kunna smälta en högre kultur! Låtom oss följa den sanna kulturens vinkar och visa att vi kunna det. Det är icke värre. Det behövs endast god vilja, energi och intresse.

— Det vore kanske hälsosamt att höra, huru t. ex. „Farbror Svenske“ skrev om „Kustbon“ den 3 febr. 1926 — intresset för tidningen var då mycket stort. Så här lät det: „Kustbon, har blivit för vår

folkspilla en kulturfaktor av rang och värdighet. Mången har den väckt till insikt om sin svenskhet: att tänka svenskt, att bli och förbli svensk i alla öden. Att den i de flesta svenska hem blivit oundgänglig och att den i en snar framtid skall bli en kärkommen gäst i varje hem, blev jag övertygad om vid min nyårsrund för upptagande av prenumeration å tidningen i en by, där läsebehovet ej är så särdeles stort. Alla gamla prenumeranter togo glatt efter plånboken. De ha liksom vuxit till ett med den. „De duger inte att bli utan Kustbon“, fick man höra... I en gård skramlade bröderna ihop summan, i en annan fick jag den efter „andra“ resan — och i en tredje sa farsgubben strax: „Vi ska beställa“, och ett sorl av jubel gick genom den vuxna barnaskaran...“ Samme författare skriver om bonden och jordbruket (folkhögskolan) i Kustbon för den 3 mars s. å. bl. a. följande: „Men nu, nu hava andra tider randats, de jordtyngande bojorna ha fallit, bonden är hövdingen i samhället, det är en heder och ära att tillhöra denna fria och oberoende samhällsklass. Moder Jord väntar bara på de armar som skola framlocka hennes obegränsade skatter, förvandla stenarna till bröd, de ofruktbara ödemarkerna till blomstrande lustgårdar. Och våra andliga domäner, vårt präktiga svenska folkmaterial. Är det icke att förlika vid de odlingsbara markerna, vilka kunna göras rika och fruktbä-

rande! Tänk så rika begåvningar, så härliga pund, som fått ligga oanvändbara, oförvaltade. Dra fram i ljuset dessa djupa guldschakt, får ni se vad det blir av våra nu så gråa och tröstlösa bygder! "Så lät det optimistiskt, poetiskt, fullt av tro och hopp och kärlek till vårt svenska folk.

Vi kunna icke dra fram allt för många exempel. Men det är denna anda som nu saknas, och vi sakna oändligt hedersmannen „Farbror Svenske“ själv i „Nya Kustbons“ spalter. Försök, Farbror Svenske, ännu skriva något och lär de unga hur livet — det sanna och ädla kulturlivet skall levas!

N. B.

Riksföreningens årsmöte.

Professor Vilh. Lundström inträder ånyo som ledamot i Överstyrelsen.

Riksföreningens årsmöte ägde rum den 17 augusti i Göteborgs Högskola.

Mötet öppnades med ett hälsningsanförande av ordföranden, direktör A. Rinman. Han hälsade ombud och övriga närvarande välkomna och uttalade förhoppningen att dagens förhandlingar måtte präglas av samförstånd och förståelse för Riksföreningens stora sak samt att inga förstoringsglas i onödan måtte riktas mot eventuella fel och brister i organisationen. Talaren manade alla att med kärlek och glädje samlas kring den ideella uppgift, för vilken Riksföreningen arbetade. Direktör Rinman slutade sitt tal med att ägna tacksamhetens minnesord åt några av Riksföreningens under året bortgångna medarbetare och vänner. Han nämnde härvid främst Riksföreningens hedersledamot, professorskan Enni Lundström och prisade hennes ovärderliga och hängivna arbete ända sedan föreningens bildande. Vidare erinrade direktör Rinman om de stora insatser som gjorts av professorskan Calla Curman samt om den allsvenska gärning som utförts av konsul Hugo Strömberg, fröken Wendela Engström, trädgårdsmästare A. Hedberg, fru Thora Bjurström

och direktör Fritz Svensson. Alla de närvarande åhörde stående de vackra och varmhjärtade minnesorden.

Från två ledamöter i Överstyrelsen, generaldirektör B. J:son Bergqvist och redaktör Harry Holmqvist förelågo avsägelse. Till deras efterträdare utsågos professor Vilh. Lundström, vars återinträde i styrelsen hälsades med hjärtliga applåder, samt rektorn vid Stockholms högskola professor Sven Thunberg.

Ordföranden uttalade ett varmt tack till professor Lundström för att han bifallit till inval som ledamot i Överstyrelsen. Han uppmanade ock de närvarande ombuden från Stockholm att till professor Tunberg framföra årsmötets tack för att denne fortfarande ville genom ledamotskap i Överstyrelsen skänka Riksföreningen sitt värdefulla och uppskattade stöd.

(Allsv. Samling).

Vad är „DJURENS DAG“?

Det är dagen då människor i hela världen tänka på djuren och försöka hjälpa dem. Den 4 oktober är den Helige Franciskus av Assisis, alla tiders förnämste djurväns dödsdag. År 1928 infördes denna dag av „Världsförbundet för Anti-Vivisektion och Djurskydd“ som „Djurens Dag“. Alltsedan dess firas den i hela kulturvärlden.

Vi hoppas, att även våra folkskollärare denna dag hålla ett litet föredrag om Djurskydd. Det vi lär oss i barndomen glömma vi ej så lätt. Därför låtom oss hos barnen inplantera kärlek till djuren och därmed i de ungas hjärtan väcka barmhärtighet mot alla Guds varrelser.

Djurskydd är Hela Folkets sak!

S. B.

Grundlagsprojekt.

Vår nuvarande regering har dåoch då framhållit nödvändigheten av en grundligt genomarbetad ny grundlag, lämpad efter tidsförhållandena. Helt plötsligt uppdöko och överlämnades till riksdagens presidium två grundlagsprojekt, det ena

av A. Larka och några andra samt det andra undertecknat av A. Univer och ett par stycken av hans vänner. A. Larkas förslag gick bl. a. ut på att statsöverhuvudets befogenheter att förklara landet i undantagstillstånd skulle begränsas endast till tider för krig etc. Genom ett dekret av Rikssäldsten kan en folkomröstning under undantagstillstånd endast ske med Rikssäldstens tillstånd och därför vidtogos icke några åtgärder för folkomröstning denna gång.

Ultrikesministern J. Seljamaa,

som vistats i Geneve vid därvarande rådssammanträden, återvänder till Tallinn i slutet av denna vecka.

Mördaren från Vormsi Andres Nee dömd till döden.

Ehurn vi icke tidigare vidrört frågan i „Nya Kustbon“ torde alla estlandssvenskar känna till det uppskakande morddramat, som försiggick på Vormsi i augusti i år. Andres Nee — av estnisk härkomst — från Borby uppsökte på natten en ensam 60-årig torpargumma Anna Nyblom i Rälby i hennes ensamma torp för att stjäla. Han hade fått uppgifter att gumman skulle äga ryskt guld, men det överensstämde icke med verkligheten. Det fanns varken guld eller andra pengar. Gumman var tvärtom mycket fattig och erhöi 10 kr. månatligt understöd från kommunen. Då gumman godvilligt icke öppnade dörren för rövaren, bröt han sig in med tillhjälp av en järnstör. Under tiden hoppade gumman ut genom fönstret och försökte undkomma men Nee upphann henne och slog henne med järnstör i huvudet så att hon föll sanslös till marken. Sedan tjuven undersökt torpet, där han icke hittade pengar, kom han tillbaka till gumman, som låg på marken, och tilldelade henne ytterligare några slag, ty han märkte att livsgnistan ännu fanns kvar, och avlägsnade sig sedan — gick hem och lade sig som om ingenting hänt. Då man på fann den morgonen döda gumman med krossad huvudskalle riktades genast miss-

tankarna mot Andres Nee och en annan yngling vid namn Gårdström. Båda häktades. Gårdström befanns emellertid denna gång vara helt oskyldig och frigavs sedan, men Andres Nee, som sedan dess hela tiden sutit häktad, bekände själv hela händelseförloppet, och dömdes förra veckan, sedan allt prövats och fastställts, av Krigsrätten till dödsstraff. Hans ansökan om benådning till Statsäldsten blev icke beviljad och får Andres Nee alltså mottaga sitt välförtjänta dödsstraff.

I en del tidningen har det felaktigt angivits att Nee är svensk. Han härstammar från Hiiumaa och är av estnisk härkomst.

Kan kriget unvikas?

I Genève tror man numera både på krig och sanktioner. Mussolini tycks vara fast besluten att börja ett erövringskrig i Afrika antingen med, utan eller emot Folkförbundet. Alla medlingsförsök att likvidera konflikten i godo ha så gott som misslyckats. Femmannakommittens förslag, som gick ut på att ge Italien områden och andra ytterligare rättigheter i Afrika, ha icke tillfredsställt Mussolini. Förslaget har tillbakavisats från italienskt håll. Mussolini tycks icke mera kunna dra sig tillbaka, men det förefaller som om han vore något tveksam med anledning av Englands eventuella ingripande. Det brittiska imperiet är nämligen på sin vakt. Utan att blåsa i basen ha engelska flottstyrkor i all stillhet förlagts till Medelhavet fördiga att vid behov gripa in, Gibraltar-festningen är tillsluten och Suezkanalen kan också när som helst stängas. Man ser att England tar sina sanktionsåtgärder på allvar och det har något stämt ned tonen i Italien. Men allt detta ser inte ut att kunna inverka på den italienskt-abessinska konflikten. Man måste räkna med att utvecklingen kommer att gå därhän att fientligheter utbryta mellan Italien och Abessinien. Abessinien har också redan mobiliserat och man är redo på vardera hållet.

Men Folkförbundsrådet kommer icke heller att ge sig. I Genève råder nu glädjande nog enighet mellan de olika makterna angående de metoder, som folkförbundet har att använda för att bringa konflikten till en slutlig lösning. Rådet kommer med all sannolikhet att enhälligt besluta tillämpandet av sanktioner. Så att man både måste räkna med krigsutbrott emellan Italien och Abessinien och tvångsåtgärder från andra stormakters sida mot Italien. Måne därför icke konflikten i Afrika slutligen ska kunna biläggas, även om fientligheter ett tag utbryta?

Aktivistprocessen.

Förra veckan hade Riksrätten session, varvid förhandlingarna i aktivistprocessen vidtogs, vilka avbröts för ett par veckor sedan. På de anklagades bänk suto 14 personer, bl. a. Reha, Sepp, vilka åtalats för att ha förberett attentat mot Statsäldsten, regeringsmedlemmar och överbefälhavaren. Domen avkunnades på fredagen med villkorligt fängelsestraff för samtliga från 1 till 6 år. Fyra av de anklagade hade icke infunnit sig.

Klaipedafrågan.

Frågan angående Klaipeda eller Memelområdet har då och då varit uppe på dagordningen även i Nationernas Förbund, och f. n. ser det oroligt ut där. Memelområdet på c. 140.000 invånare, tillhörde tidigare Tyskland, men efter världskriget förenades detta område med Litauen, dock så att Memel erhöi autonomi och skulle stå under stormakternas kontroll. Det har varit ständiga tvister där mellan den tyskatalande och lithauiska befolkningen och nu vid lantdagsvalen — Memel har nämligen egen lantdag — den 29. sept. blev det t. o. m. sammanstötningar mellan tyskar och litviner. Tyskarna erhöi nämligen vid de senaste valen majoritet, men nu hade Litauens regering före nuvarande val vidtagit en del åtgärder, varigenom en del tyskar på rättslig väg berövades sin rösträtt, vilket bl. a. föranled-

de Adolf Hitler att komma med en varning i ett tal i Nürnberg. Litauiske utrikesministern Lorzaitis vände sig till Folkförbundet och de tre signatärmakter, England, Frankrike och Italien, som garanterat Memelsatuten, med anhängan att vädja till Tyskland. Nu har Tyskland erhöiit en rapport från Genève, vari de tyska myndigheterna uppmanas att vid valen i Memel å sin sida iakttaga den önskvärda neutraliteten. Då de nämnda makternas sändebud skulle uppvakta utrikesministern v. Neurath i Berlin hade denne rest, så att rapporten knappast före valen hann tillställas tyska utrikesministeriet.

Sovjet slopar dubbelprisen på livsmedel.

Enligt vad officiellt uppgives från Moskva ha myndigheterna utfärdat en förordning, genom vilken brödspriset från 1 oktober skall sänkas med c:a 15—20 kopek och likaså prisen på mjöl, spannmål, makaroni, ris och gryn. Vidare skall det ännu bestående kortsystemet för en rad näringsmedel upphävas från den 1 oktober. Den sistnämnda åtgärden hänför sig till kött, fisk, socker, fett och potatis. Enligt vad i förordningen framhålls avser det nu i lag genomförda upphävandet av kortsystemet för de uppräknade näringsmedlen att avlägsna de dubbla prisen, de s. k. „kommersiella prisen“ och de normaliserade prisen och i stället skapa statligt fastställda enhetliga köppris.

HANSA
STOCKHOLM

Aktiekapital och reservfond
Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRING

**Avdelningskontor
i Tallinn, Jaani 11.**

Glöm ej

att Ni inbesparar 200/0 av arbetstiden om Ni använder

ORSA vedsägblad

Efterfråga dessa i närmaste järnaffär
Tillv: A/B ORSA Sägbladsfabrik,

Ensambförsäljare:

Birger Olssons Järnhandel, Orsa.
Tel. Namnanrop. Telegramadress:
Järnbirger.

Gör Edra inköp av
MJÖLK och MEJERIPRODUKTER
någon av våra butiker. Långtidspasteuriserad
mjölk och prima mejerismör.
Jönköpings Mejeriförening.

AXEL JOHANSSONS
CHARKUTERIAFFÄR, TRANÅS
Rekommenderas. Uppköper Fläsk, Kalv,
Får, Ägg, Smör, Levande slaktjur.
Telefon 173, Telefon 404.

TAGE HÅKANSSONS
Konditori, Kafé och Wienerbageri Kloster-
gatan 10 - Lund
Rekommenderas
Tel.: Konditoriet 603, Brödbutik. 360

Hotel BORÅS
Rekommenderas.
Uördsamt H. Persson.

Vid besök i Kalmar köpas
CHARKUTERIVAROR
fördelaktigast hos
CARL JOHANSSON
Larmgat. 40, Kalmar. Tel. 12, 10 42.

SPARBANKEN I KARLSKRONA
Grundad 1827.

Betalar högsa ränta å insatta medel.
Utlämnar lån på förmånliga villkor.

Norrtälje stads och Mellersta
Roslagens Sparbank.

hålls öppen varje helgfri dag kl. 10 f.m.—2e.m.
Gottgör högsta gällande ränta

E. Petterssons
Möbleringsaffär
Etabl. 1876 GÄVLE Tel. 324 o. 1206 MÖBLER
och MATTOR.

Förstklassiga varor från
Hälsingborgs Mjölcentral
Försäljningsställen i alla stadens delar

VEGA

separatorn är enkel, lättskött, renskummande
och slitstark. Lämna sina köpare största till-
fredsställelse och valuta. Priset billigt.
Agenter antagas.

Eskilstuna Separator A.-B. ESKILSTUNA

Rese rverad annonsplats!

Bästa drivkraft för fartyg

av alla slag är

Marin- J. M. June-
motorn Munktell
A.-B. JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK
Tel 197 89/- JÖNKÖPING — Telegr. Motor

A.-B. A. P. JONSSON & Co.
Storgatan 25 * Västervik
Telefoner 57, 373 och 1001. Kontor Stadens och
ortens största parti- och minutaffär i Järnva-
rubranchen

EW E
margarin
hög kvalité
lågt pris

Vart ska' jag gå för att få de bästa och billi-
gaste charkuterivarorna?

Jo till

Einar Johanssons
Charkuteriaffärer
Johannesborg 6, Torget. S. Långg. 26.
Tel. 1582. Kalmar. Tel. 1452.
Gör ett besök och Ni blir belåten!

A.-B. LYCKES SÖNER

Fiskebäckskil.
Konservfabrik för inläggning av finare
anjovis och sillkonserver. Tel. 15

HUSMÖDRAR!

Begär alltid Hvilans mejeriprodukter
ÅKARP
Smör, Mjölk & Gräddor.

FERD. AHLSTRÖM
Fläsksalteri och Charkuterifabrik
Tel. 43 00 Norrköping Tel. 2 40
Kött-, Fläsk- och Charkuterivaror
iparti och minut

ÖSTBERGS KONDITORIER
Stadens äldsta och bästa. Firan grund. 1872.
Östra Storgatan 9, tel. 131 och 18 25
Västra Storgatan 3, tel. 6 04.
Frukost- och Lunchbrickor.
JÖNKÖPING.

E. W. Just

Blekeri - Färgeri - Merserisation
Tel. 1 48 BORÅS Tel. 21 48

A.-B. GESTRIKLANDS YLLEFABRIK
JÄRBO

FILTAR VADMAL SPORTTYGER

BURE AKTIEBOLAG **BUREÅ**
(Skellefteå distrikt)
Tillverkare och försäljare:
Sågade och hyvlade TRÄVAROR, LÄDBRÄ-
DER samt vit MEKANISK MASSA

SVEABLANDNING

Rostkaffet i blågula påsarna
tillfredställer alla i parti från
ENGWALL HELLBERG A.-B., GÄVLE

TRELLEBORGS STUVERI A.-B.

TRELLEBORG

Medlem av Södra Sveriges Stuvareförb.
Telegr.-adr. „Stuveribol.“ Tel. 5 56

Olofströms

Rostfria Kokkärl
rekommenderas

Kinnaströms Väveri A.-B. Kinna
Randiga och rutiga bomullstyger. Bomullsfla-
nell, Crepe-Frotteer, Poplin, Silkesblustyg
Zefyr, Bolstervar, Cover. Coat, Jacquardbolster
Kadetttyg, Möbeltyg.

KUMLA SKOFABRIK
Riks. 54 KUMLA Riks. 54
Rekommenderar sin tillverkning av Grövre o.
Finare SKODON.

Herdina Lindebergs eftr.

Inneh.: Anna Sultan
Stora Torget 3. Linköping Tel. 178
1:sta kl. Konditoriserivering
Försäljning av: Choklad, Konfekt,
Bakelser och Småbröd.
Beställningar emottagas.

GEFLE NYA STUVERIAKTIEBOLAG

Gävle
Medlem av Norrlands Stuvareförb.
Telegramadr.: Stowing. Tel. 277

Besök Uärnamo!

OTTO JANSSENS SKOFABRIK

Jakobsdal JÖNKÖPING Telefon 23
Randsydda skodon, Mans- och Goss-
skodon. Slitstarka. Goda passformer.
Efterfråga J—sons skodon. Bör finnas i alla
välsorterade affärer.

DAVIDS JÖGREN

Byggmästare
Tel. 58. Strängnäs.
Utför Nybyggnader och Reparationer. Ritni-
gar, Kopieringar och Kostnadsberäkningar
Kontrollantsskap samt Värderingar.

DEN GYLDENE FREDEN

vid Järntorget, Stockholm
Tel. 10 80 29

ESKILSTUNABODEN

Parti- och Minutförsäljning av: Huskvarna Jakt-
och Salongsgevärr. Bil- och Cykelgummi, Cykel-
delar. Sportartiklar. Fiskredskap. Bosättnings-
artiklar. Kuvertsilver. Järn- & Byggnadsmaterial.
Välsorterat lager. Lägsta priser.
Tel. 28, 34. August Johanson. Växjö.

VID BESÖK I VÄXJÖ REKOMMENDERAR
JÄRNVÄGSRRESTAURANTEN
VÄXJÖ sitt erkänt goda kök. Fullständig
spritservering. Förstklassig musik. På som-
maren enda platsen i staden för härlig
parkservering. God plats för bilar.

Aktieb. LUDVIG SVENSSON
KINNA

rekommenderar sina välkända till-
verkningar.

KÖTT-, FLÄSK- & CHARKUTERIVAROR
köpas bäst och billigast i
Liljebergs slakteriaffär
Tel. 389. Mariefred

STARKAST och BILLIGAST
äro de äkta Svenskskullvaror som tillverkas vid
Aktiebolaget Fors Ullspinneri, Nyköping
Prover å jakt-, sport- och uniformstyger
sändas på begäran.
Kemisk tvätt och Obs.! Kommissionär
skönfärgning utföres. på alla större platseer

är namnet, som garanterar verklig
kvalitet å plogar och plogdelar

Norrköpings Kemiska Undersökningsanstalt,
Norrköping. Tel. 1249,
Utför kemiska analyser och provtagningar.
nneh.: Civiling. John Wanselin, stadskemist.

MJÖLK är både mat och dryck
och det hälsosammaste av alla födoämnen
HALMSTADSORTENS MEJERIFÖRENING

Landaortens Mejeriförening.
LUND, tel. 123. 1500
Rekommenderar
sina förstklassiga mejeriprodukter.

Prima PORTLAND CEMENT
från
A/B Gullhögens Bruk, Skövde.

Gävle Manufaktur A/B
STRÖMSBRO Sverige

Nät till fiskare. Rekommenderas